

Załącznik
do Uchwały nr 18/KM RPO-L2020/2015
Komitetu Monitorującego RPO-L2020
z dnia 30 grudnia 2015 r.

Plan Ewaluacji Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020

**Wydział Monitorowania i Ewaluacji
Departament Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym
Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego
Zielona Góra, grudzień 2015 r.**

SPIS TREŚCI:

1. WYKAZ SKRÓTÓW	3
2. WPROWADZENIE	4
3. RAMOWY ZAKRES TEMATYCZNY PLANU EWALUACJI RPO – LUBUSKIE 2020	5
<i>3.1 Charakterystyka RPO – Lubuskie 2020.....</i>	<i>5</i>
<i>3.2 Cel i zakres Planu ewaluacji.....</i>	<i>7</i>
4. ORGANIZACJA PROCESU EWALUACJI	11
<i>4.1 Opis procesu ewaluacji.....</i>	<i>11</i>
<i>4.2 Opis działań dotyczących budowy potencjału uczestników procesu ewaluacji.....</i>	<i>17</i>
<i>4.3 Opis strategii rozpowszechniania i wykorzystania wyników procesu ewaluacji.....</i>	<i>19</i>
<i>4.4 Opis zasobów niezbędnych do realizacji Planu.....</i>	<i>21</i>
5. SPIS PLANOWANYCH DO REALIZACJI EWALUACJI	22

1. WYKAZ SKRÓTÓW

EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IZ RPO/IZ RPO-L2020	Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym – Lubuskie 2020
JE/JE RPO-L2020	Jednostka Ewaluacyjna Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020
KE	Komisja Europejska
KJE	Krajowa Jednostka Ewaluacji
KJO	Krajowa Jednostka Oceny
KM/KM RPO-L2020	Komitet Monitorujący Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020
MiR	Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju
PE/PE RPO-L2020	Plan Ewaluacji Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020
ROZPORZĄDZENIE NR 1303/2013	Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006
RPO-L2020	Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020
SFC2014	Unijny system przysyłania danych dotyczących funduszy unijnych pomiędzy KE a państwami członkowskimi
STRATEG	System stworzony przez GUS na potrzeby programowania i monitorowania polityki rozwoju (dostępny pod adresem http://strateg.stat.gov.pl/)
UE	Unia Europejska
UP	Umowa Partnerstwa
WYTYCZNE MIIR	Wytyczne Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju w zakresie ewaluacji polityki spójności na lata 2014-2020 http://www.mr.gov.pl/media/9318/wytyczne_090915_final.pdf
WYTYCZNE KE	Monitoring i ewaluacja europejskiej polityki spójności - Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, Fundusz Spójności. Wytyczne Komisji Europejskiej w zakresie planów ewaluacji http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/2014/working/evaluation_plan_guidance_en.pdf

2. WPROWADZENIE

Zgodnie z zapisami Umowy Partnerstwa, przyjętej przez Komisję Europejską w dniu 23 maja 2014 r., 16 regionalnych programów operacyjnych będzie finansowane przez dwa fundusze: EFS oraz EFRR. Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020 powstał w odpowiedzi na potrzeby województwa lubuskiego. Celem głównym Programu jest długofalowy, inteligentny i zrównoważony rozwój oraz wzrost jakości życia mieszkańców województwa lubuskiego, poprzez wykorzystanie i wzmocnienie potencjałów regionu i skoncentrowane niwelowanie barier rozwojowych.

Stosownie do art. 54 Rozporządzenia nr 1303/2013, konieczne jest dokonanie ewaluacji skuteczności, efektywności i wpływu pomocy z Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych (EFSI) w celu poprawy jakości projektowania i wdrażania programów oraz w celu ustalenia wpływu programów w odniesieniu do wymiernych celów unijnej strategii na rzecz inteligentnego, zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu, przy uwzględnieniu wielkości programu, w odniesieniu do PKB oraz bezrobocia na terenie objętym programem.

Rola ewaluacji w okresie programowania 2014-2020 uległa wzmocnieniu w procesie zarządzania programami operacyjnymi, wdrażanymi w ramach polityki spójności. Większy nacisk położono na użyteczność ewaluacji w procesie decyzyjnym oraz zwiększenie transparentności polityki spójności, poprzez dostarczenie głównym interesariuszom oraz obywatelom wiarygodnych informacji dotyczących rzeczywistych efektów podejmowanych działań. W nowym okresie programowania realizacja procesu ewaluacji ma podlegać stałej kontroli ze strony KE. Instytucja Zarządzająca jest zobowiązana m.in. do corocznego raportowania najważniejszych wyników ewaluacji oraz postępów z realizacji planów ewaluacji, w tym wdrożonych rekomendacji.

Istotną rolę w systemie odgrywa również Komitet Monitorujący RPO-L2020. Zadaniem KM RPO-L2020 jest m.in. rozpatrywanie i akceptacja planu ewaluacyjnego (i jego zmian) oraz analiza postępów realizacji PE. Ponadto, do zadań KM będzie należała dyskusja dot. wyników ewaluacji i sposobu ich wykorzystania.

Zgodnie z art. 56 ust. 1 Rozporządzenia nr 1303/2013, instytucją odpowiedzialną za przygotowanie planu ewaluacji jest IZ RPO. Plan ewaluacji należy przedłożyć do zatwierdzenia przez KM RPO-L2020 nie później niż rok po przyjęciu Programu.

Niniejszy Plan został opracowany przez IZ RPO-L2020 na cały okres programowania. Przygotowanie dokumentu zostało oparte na obowiązkach i zaleceniach zawartych w:

- UP,
- Rozporządzeniu nr 1303/2013¹:
- *Wytycznych Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju w zakresie ewaluacji polityki spójności w ramach perspektywy finansowej 2014-2020*²,
- *Monitoring i ewaluacja europejskiej polityki spójności – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, Fundusz Spójności. Wytyczne Komisji Europejskiej w zakresie planów ewaluacji*³.

¹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:32013R1303>

² http://www.mr.gov.pl/media/9318/wytyczne_090915_final.pdf

³ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/2014/working/evaluation_plan_guidance_en.pdf

Plan Ewaluacji RPO-L2020 opisuje:

- ❖ cele ewaluacji w latach 2014-2020;
- ❖ rodzaje ewaluacji realizowanych w RPO-L2020;
- ❖ wyzwania dla ewaluacji;
- ❖ system instytucjonalny ewaluacji RPO-L2020;
- ❖ koordynację procesu ewaluacji w ramach RPO-L2020;
- ❖ działania na rzecz budowy potencjału i kultury ewaluacyjnej;
- ❖ dostęp do danych na potrzeby ewaluacji;
- ❖ wykorzystanie i upowszechnianie wyników ewaluacji;
- ❖ badania przewidziane do realizacji w ramach RPO-L2020.

Plan Ewaluacji RPO-L2020 wyznacza ramy procesu ewaluacji w okresie do końca 2023 roku. Służyć ma on do identyfikacji i zaplanowania wysokiej jakości badań ewaluacyjnych, kluczowych dla właściwej realizacji Programu oraz wskazać efektywne sposoby wykorzystania ich wyników. Planowane ewaluacje pozwolą zebrać wnioski na temat oddziaływania Programu na realizację celów społeczno-gospodarczych, a także ukazać wpływ zrealizowanych działań na wdrażanie dokumentów strategicznych, np. unijnej strategii na rzecz inteligentnego, trwałego wzrostu gospodarczego, sprzyjającego włączeniu społecznemu (*Strategia Europa 2020*).

3. RAMOWY ZAKRES TEMATYCZNY PLANU EWALUACJI RPO – LUBUSKIE 2020

3.1 Charakterystyka RPO – Lubuskie 2020.

RPO-L2020 to dokument będący instrumentem pozwalającym na realizację strategicznych założeń rozwoju województwa, poprzez ich dofinansowanie ze środków EFRR oraz EFS w ramach budżetu UE na lata 2014-2020.

RPO-L2020 jest narzędziem służącym realizacji polityki spójności Unii Europejskiej w okresie 2014-2020. W związku z tym, odpowiada na główne wyzwania zdefiniowane w dokumentach strategicznych UE, w tym przede wszystkim *Strategii Europa 2020*, jednakże z poszanowaniem uwarunkowań i specyfiki województwa lubuskiego, zdiagnozowanych w *Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020*. Biorąc pod uwagę wyzwania rozwojowe, jakie sobie i regionom stawia Unia Europejska, interwencja w ramach RPO-L2020 została zaprojektowana tak, aby wszystkie Cele Tematyczne odpowiadające tym kierunkom zostały objęte interwencją Programu. Rozkład alokacji pomiędzy Osie Priorytetowe, Cele Tematyczne czy Priorytety Inwestycyjne porządkujące zakres i kierunki wsparcia w ramach Programu, został dokonany w oparciu o analizę możliwości absorpcji środków w poszczególnych obszarach, a także potrzeby, jakie powinny zostać zaspokojone w wyniku realizacji RPO-L2020. W latach 2014-2020 większą niż dotychczas uwagę zwracać się będzie na efektywność wykorzystania dostępnych środków finansowych, a co za tym idzie, na osiągnięcie założonych celów. Należy skupić się na najistotniejszych obszarach gwarantujących rozwój, aby środki finansowe UE nadały impet gospodarce w dłuższej niż okres programowania perspektywie. Rozpraszanie wsparcia, wynikające jedynie z zaspokajania bieżących potrzeb nie zawsze ma bezpośredni wpływ na rozwój gospodarczy regionu. Dlatego też konieczne jest skupienie interwencji w ramach Programu na najważniejszych obszarach mających faktyczny wpływ na kondycję ekonomiczną i długofalowy rozwój województwa. Należy jednak uwzględnić fakt, iż bez zabezpieczenia elementarnych potrzeb nie można zbudować podstaw trwałego

i inteligentnego rozwoju. Dlatego też zadania realizowane w zakresie podstawowej infrastruktury, koniecznej dla podniesienia poziomu życia mieszkańców, powinny mieć charakter przemyślane i w sposób kompleksowy rozwiązywać zdiagnozowane problemy i niedobory. Takie podejście znajduje odzwierciedlenie w podziale alokacji w ramach RPO-L2020, które ilustruje poniższa tabela.

Tabela 1. Plan finansowy (EUR) w podziale na osie priorytetowe, fundusze, cele tematyczne i priorytety inwestycyjne

Oś Priorytetowa (OP)	Fundusz	Cel tematyczny (CT)	Priorytet Inwestycyjny (PI)	Alokacja (EUR)
OP1. Gospodarka i innowacje	EFRR	1, 3	1b, 3a, 3b, 3c	193 696 195,00
OP2. Rozwój Cyfrowy	EFRR	2	2c	39 202 104,00
OP3. Gospodarka niskoemisyjna	EFRR	4	4a, 4c, 4e, 4g	108 005 260,00
OP4. Środowisko i kultura	EFRR	5, 6	5b, 6a, 6b, 6c, 6d, 6e	91 471 576,00
OP5. Transport	EFRR	7	7b, 7d	136 055 371,00
OP6. Regionalny rynek pracy	EFS	8	8i, 8iii, 8iv, 8v, 8vi	70 935 951,00
OP7. Równowaga społeczna	EFS	9	9i, 9iv, 9v	68 226 384,00
OP8. Nowoczesna edukacja	EFS	10	10i, 10iii, 10iv	79 854 611,00
OP9. Infrastruktura społeczna	EFRR	9, 10	9a, 9b, 10a	83 384 241,00
OP10. Pomoc techniczna	EFS	n/d	n/d	36 098 000,00
Razem				906 929 693,00

Podział alokacji w Programie wynika z analizy potrzeb i potencjałów regionu oraz uwzględnia cele określone w dokumentach strategicznych i programowych. Poniżej przedstawiono wskaźniki rezultatu strategicznego służące osiągnięciu wskazanego celu Programu.

Tabela 2. Wykaz wskaźników rezultatu strategicznego w ramach RPO-L2020

Oś priorytetowa 1: Gospodarka i innowacje						
L.p.	Nazwa wskaźnika	Priorytet inwestycyjny	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Jedn. miary	Źródło danych
1.	Nakłady na B+R ponoszone przez sektor przedsiębiorstw (BERD) w relacji do PKB %	1b	0,06	0,11	%	GUS
2.	Odsetek przedsiębiorstw przemysłowych, które współpracowały w zakresie działalności innowacyjnej (%)	1b	4,9	5,5	%	GUS
3.	Nakłady inwestycyjne w sektorze prywatnym w regionie jako % PKB	3a	8,4	12,6	%	GUS
4.	Produkcja sprzedana przemysłu w cenach stałych roku 2010 na mieszkańca w sektorze MŚP	3b	8,9	10,7	tys. zł/os	BDL
5.	Wartość eksportu województwa ogółem	3c	3 710	4 823	mln EUR	Izba Celna
6.	Średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych – w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych i z sektora usług	3c	14,30	15	%	GUS
Oś priorytetowa 2: Rozwój cyfrowy						
1.	Odsetek obywateli korzystających z e-administracji (EAC)	2c	22,50	27,90	%	GUS
Oś Priorytetowa 3: Gospodarka niskoemisyjna						
1.	Udział produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej ogółem	4a	11,4	14,95	%	GUS / BDL

2.	Sprzedaż energii ciepłej na cele komunalno-bytowe dla budynków mieszkalnych w przeliczeniu kubaturę	4c	78	70	GJ/dam3	GUS / BDL
3.	Sprzedaż energii ciepłej dla urzędów i instytucji	4c	453 526,2	419 196,60	GJ	GUS / BDL
4.	Przewozy pasażerskie komunikacją miejską	4e	41,3	35,33	Osoby w mln	GUS
5.	Odsetek energii ciepłej produkowanej w kogeneracji	4g	79	83	%	URE
Oś Priorytetowa 4: Środowisko i kultura						
1.	Obwałowania przeciwpowodziowe	5b	146,3	172,9	Km (narastająco od 1998)	BDL
2.	Udział odpadów komunalnych niepodlegających składowaniu w ogólnej masie odpadów komunalnych	6a	34,7	44,1	%	GUS
3.	Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków	6b	71,4	79,3	%	BDL
4.	Zwiedzający muzea i oddziały w osobach	6c	208 877	225 804	Osoby	BDL
5.	Zwiedzający instytucje paramuzealne na 1000 mieszkańców	6d	67	76	os.	GUS / BDL
6.	Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem	6d	38,8	39	%	GUS / BDL
Oś Priorytetowa 5: Transport						
1.	Wskaźnik gałęziowy drogowy (WDDT II)	7b	17,25	20,70	n.d.	Badanie MiIR
2.	Wskaźnik gałęziowy kolejowy (WKDT II)	7d	12,50	22,89	n.d.	Badanie MiIR
Oś Priorytetowa 9: Infrastruktura społeczna						
1.	Średni pobyt chorego w dniach w szpitalach ogólnych	9a	5,3	5	Dzień	GUS
2.	Liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	9a	41 251	36 831	Os.	GUS
3.	Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym	9b	13,3	11,4	%	GUS/BDL
4.	Odsetek dzieci w wieku 3-4 lat objętych edukacją przedszkolną	10a	58	68,3	%	BDL
5.	Wyniki sprawdzianu kończącego szkołę podstawową (pkt)	10a	25,53	25,54	pkt	GUS
6.	Średni wynik egzaminu gimnazjalnego w części matematyczno-przyrodniczej (Polska=100)	10a	95,29	99,67	%	GUS
7.	Odsetek uczniów szkół zawodowych zdających egzaminy (kończących edukację zawodową zdany egzaminem)	10a	63,9	71,6	%	OKE

3.2 Cel i zakres Planu ewaluacji

Wraz z rozwojem programów współfinansowanych z funduszy strukturalnych i inwestycyjnych, w krajach UE zaczęły się upowszechniać nowoczesne metody projektowania i zarządzania programami, a także ich ewaluacji. Ewaluacja definiowana jest jako osąd (ocena) wartości interwencji publicznej dokonany przy uwzględnieniu odpowiednich kryteriów (skuteczności, efektywności, użyteczności, trafności oraz trwałości) i standardów. Osąd dotyczy zwykle potrzeb, jakie muszą być zaspokojone w wyniku interwencji oraz osiągniętych efektów. Ewaluacja oparta jest na informacjach specjalnie w tym celu zebranych i zinterpretowanych zgodnie z przyjętą metodologią.

Badania ewaluacyjne interwencji publicznych identyfikują czynniki, które przyczyniły się do sukcesu lub niepowodzenia danych przedsięwzięć, jak również formułują konkluzje, które mogą być przenoszone na inne, analogiczne działania, identyfikują najlepsze praktyki, formułują wnioski dotyczące polityki w zakresie osiągania większej spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej.

Celem ewaluacji, wyznaczonym przez KE na perspektywę finansową 2014-2020, jest przede wszystkim poprawa procesu programowania i wdrażania programów oraz ocena ich trafności, skuteczności, efektywności i wpływu na rozwój społeczno-gospodarczy Państw Członkowskich, m.in. w odniesieniu do celów *Strategii Europa 2020*. Ewaluacja RPO-L2020 jest zatem prowadzona, aby:

- określić efekty realizacji oraz wpływ RPO na osiągnięcie celów określonych w strategiach regionalnych, krajowych i unijnych,
- poprawić jakość, skuteczność i efektywność wdrażania RPO oraz usprawnić sposób funkcjonowania instytucji uczestniczących w jego realizacji,
- lepiej odpowiadać na potrzeby (zarówno aktualnych, jak i przyszłych) odbiorców Programu (grup docelowych),
- dostarczyć pogłębionych informacji osobom zarządzającym realizacją i wdrażaniem RPO (decydentom), instytucjom odpowiedzialnym za planowanie i wdrażanie wsparcia w poszczególnych priorytetach (IZ/IP, beneficjentom) oraz opinii publicznej.

Proces ewaluacji jest ściśle związany z cyklem wdrażania programu operacyjnego, w ramach którego ewaluacja jest łącznikiem, pozwalającym na stałe doskonalenie polityk, programów i projektów zorientowanych na rozwiązanie problemów społecznych. Jedną z funkcji ewaluacji jest bowiem wzmocnienie procesu uczenia się organizacji. Celem ewaluacji jest również zwiększenie poziomu wiedzy o tym, co działa, a co nie, tak, aby można było odpowiednio szybko podejmować decyzje na temat niezbędnych działań, w oparciu o obiektywną wiedzę i „dowody” dostarczone w ramach badań oraz wyciągać wnioski na temat skuteczności dotychczasowych interwencji.

Rozporządzenie nr 1303/2013 wprowadza istotne zmiany w podejściu do realizacji procesu ewaluacji w stosunku do rozwiązań funkcjonujących w latach 2007-2013. Podkreśla się w nim większe dążenie do oceny logiki programów operacyjnych, ukierunkowanie na identyfikację konkretnych rezultatów interwencji publicznej oraz znaczenie ewaluacji w ocenie skuteczności i oddziaływania.

Ewaluacja w obecnym okresie programowania będzie pełniła następujące funkcje:

- ✓ konkluzywną – pozwalającą na podsumowanie efektów działań podejmowanych w ramach danej interwencji, ustalenie związków przyczynowo-skutkowych między działaniami i efektami; zwiększającą zasób wiedzy na temat oddziaływania interwencji (charakter poznawczy ewaluacji);
- ✓ formatywną – służącą poprawie jakości działań podejmowanych w ramach zarówno bieżących, jak i planowanych interwencji; dzięki wdrażaniu rekomendacji pozwala na podnoszenie skuteczności, efektywności i użyteczności interwencji;
- ✓ społeczno-polityczną – pozwalającą na zwiększenie poziomu uspołecznienia interwencji; przyczyniającą się do zwiększenia poparcia społecznego i politycznego dla interwencji; służącą podniesieniu motywacji i współodpowiedzialności aktorów zaangażowanych w realizację; zwiększającą przejrzystość działań i legitymizującą działania władz publicznych.

W poprzednich okresach programowania polityki spójności UE, ewaluacja skoncentrowana była bardziej na kwestiach wdrożeniowych, a w mniejszym stopniu dotyczyła oceny efektów realizacji wsparcia z EFFR

i EFS oraz jego wpływu na sytuację poszczególnych grup docelowych i zmiany systemowe. Zgodnie z art. 56 pkt 3 Rozporządzenia nr 1303/2013, w okresie programowania 2014-2020, ewaluacja wpisuje się w jeszcze większym stopniu niż do tej pory w realizację zasady *evidence based policy*, a więc pozwala, w oparciu o zebrane dowody, dokonywać oceny rezultatów interwencji objętej programem operacyjnym. Ewaluacje powinny zatem wskazywać, jak duży jest wkład interwencji EFRR i EFS w osiągnięcie zaobserwowanych rezultatów. W tym celu badania ewaluacyjne realizowane w latach 2015-2023 mogą wykorzystywać również wyniki badań, które były już przeprowadzane dla tego samego rodzaju interwencji w latach 2007-2014 w ramach LRPO, czy PO KL i mogą zostać ocenione dopiero w dłuższym czasie, a więc już w trakcie realizacji RPO-L2020. Szczególnie istotne znaczenie dla wyznaczenia kierunków działań ewaluacyjnych (zarówno w obszarze planowanych badań, jak i budowania potencjału instytucjonalnego) miały wnioski wynikające z dotychczasowych doświadczeń Instytucji Zarządzającej w zakresie ewaluacji programów współfinansowanych z EFRR i EFS w latach poprzednich.

Głównym celem Planu Ewaluacji RPO-L2020 jest wskazanie „co, kiedy i jak” powinno być poddane ewaluacji, aby we właściwym czasie dostarczyć odpowiednich informacji użytecznych w procesie wdrażania Programu. Elementem niezbędnym do zapewnienia odpowiedniego poziomu integracji ewaluacji z procesem programowania i wdrażania programów jest funkcjonalny system wykorzystywania wyników ewaluacji, którego opis został zawarty w rozdziale 4 niniejszego dokumentu. Zgodnie z *Wytycznymi KE* oraz krajowymi *Wytycznymi MliR* zadaniem Planu ewaluacji jest:

- ⇒ poprawa jakości ewaluacji, poprzez właściwe jej zaplanowanie, włączając w to identyfikację i pozyskanie potrzebnych danych,
- ⇒ zapewnienie dostępności wyników ewaluacji dla osób zarządzających programami oraz decydentów,
- ⇒ zapewnienie ram dla planowania ewaluacji wpływu – upewnienie się, że ewaluacje dostarczą wkładu do rocznych raportów z wdrażania,
- ⇒ umożliwienie syntetyzowania danych oraz wymiany informacji z różnych krajów na poziomie KE, jak również z różnych regionów na poziomie Polski,
- ⇒ zapewnienie odpowiednich zasobów dla ewaluacji,
- ⇒ prawidłowe zlokalizowanie badań w ramach cyklu realizowanej interwencji, uwzględniające jej specyfikę tematyczną,
- ⇒ zaplanowanie sposobu zapewnienia danych niezbędnych do realizacji ewaluacji, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb ewaluacji kontrfaktycznych,
- ⇒ zapewnienie odpowiednich do realizacji planów zasobów kadrowych i finansowych,
- ⇒ zapewnienie kompletnego i zintegrowanego charakteru procesu ewaluacji, zarówno w wymiarze krajowym, jak i w skali całej UE.

Dla perspektywy finansowej 2014-2020 prowadzone będą następujące rodzaje ewaluacji:

- ewaluacja *ex ante*, przeprowadzana w celu poprawy jakości programowania, przekazywana do KE wraz ze streszczeniem w tym samym czasie, co Program;
- ewaluacje bieżące (*on-going*) oceniające trafność, skuteczność oraz efektywność Programu, realizowane podczas jego realizacji;
- ewaluacja *ex post*, przeprowadzona będzie nie później do 31 grudnia 2023 r. Realizowana będzie przez KE we współpracy z Państwem członkowskim i IZ RPO-L2020. Obejmie skuteczność i efektywność Programu, jak również jego wkład w realizację *Strategii Europa 2020*.

W związku z powyższym, niniejszy dokument koncentruje się głównie na ewaluacji *on-going* (bieżącej). Ewaluacja *on-going* jest procesem mającym na celu lepsze zrozumienie bieżących efektów interwencji oraz sformułowanie rekomendacji użytecznych z punktu widzenia wdrażania Programu.

Ewaluacje bieżące o charakterze wdrożeniowym (procesowe) realizowane będą głównie w pierwszym okresie realizacji Programu (lata 2015-2018). Ewaluacje wpływu (strategiczne) pełnić będą znacznie większą rolę w RPO-L2020 niż miało to miejsce w ramach poprzednich perspektyw finansowych polityki spójności.

Ponadto istotna rola ewaluacji polegać będzie także na ocenie wartości osiągniętych wspólnych długoterminowych wskaźników rezultatu (WDWR). Ewaluacje mające na celu oszacowanie WDWR w ramach EFS będą prowadzone już od 2017 r. Ponadto JE RPO-L2020 przewiduje możliwość przeprowadzenia ewaluacji *ad hoc* w przypadku wystąpienia konieczności podyktowanej aktualnymi potrzebami.

W związku z rosnącym ukierunkowywaniem ewaluacji polityki spójności w latach 2014-2020 na ocenę wpływu interwencji z EFRR i EFS, badania tego typu będą realizowane głównie w drugiej połowie okresu programowania. Ewaluacje wpływu będą przeprowadzane zarówno w trakcie realizacji Programu – w ramach ewaluacji *on-going* – jak i po jego zamknięciu – w ramach ewaluacji *ex post*. W celu dokonania oceny wpływu, największe znaczenie będzie miało zastosowanie dwóch rodzajów podejść metodologicznych:

- ❖ **Podejście oparte na teorii programów (logice interwencji), w tym w szczególności na teorii zmiany (TBIE).** Celem tego rodzaju ewaluacji jest identyfikacja poszczególnych mechanizmów zmian, jakie wystąpiły w związku z wdrażaniem Programem i ocena, czy były one zgodne z logiką tej interwencji. Ewaluacje tego typu wskazują, dlaczego i jak działa określona interwencja.
- ❖ **Podejście oparte na ocenie wpływu alternatywnego – inaczej nazywane kontrfaktycznym (CIE).** Są to badania, których celem jest porównanie sytuacji odbiorców interwencji po otrzymaniu wsparcia z Programu z sytuacją osób/podmiotów (o jak najbardziej zbliżonej charakterystyce) niepodlegających interwencji. W tym celu wykorzystywane są próby zasadnicze i kontrolne. To podejście badawcze jest przydatne dla określenia efektu netto, a więc oszacowania wielkości zmiany wywołanej daną interwencją, a także określenia wobec kogo (jakich grup docelowych programu) wpływ ten wystąpił oraz porównania wpływu różnych (lub tych samych, ale stosowanego wobec różnych grup docelowych) narzędzi, instrumentów i form wsparcia/typów projektów na sytuację tych grup. Ewaluacje tego typu wskazują, jaka jest skala zmian wywołanych interwencją.

W ramach RPO-L2020 w zdecydowanej większości wykorzystywane będą ewaluacje pierwszego rodzaju. Wynika to m.in. z charakteru wsparcia z EFS i EFRR, jak i ograniczeń w dostępie do przetwarzania danych osobowych osób nieuczestniczących we wsparciu – co jest warunkiem realizacji niektórych typów ewaluacji kontrfaktycznych. Jednocześnie, w celu realizacji badań kontrfaktycznych, podejmowane będą różnego typu działania zmierzające do pozyskania danych, umożliwiających tego typu ewaluacje (szerzej opisane w Rozdziale 5). Ponadto warto zauważyć, że doświadczenia pokazują, iż najbardziej efektywne okazuje się podejście kompleksowe, tj. wykorzystujące podejście kontrfaktyczne i oparte na teorii programu (poprzez wyjaśnienie mechanizmów zmiany).

IZ RPO-L2020 odpowiedzialna jest za przeprowadzanie oceny w trakcie trwania okresu programowania, w tym oceny w celu analizy efektywności, skuteczności i wpływu Programu. Co najmniej raz ocena obejmie analizę sposobu, w jaki wsparcie z funduszy przyczyniło się do osiągnięcia celów w odniesieniu do każdego Priorytetu Inwestycyjnego. Należy także zwrócić uwagę, iż badania ewaluacyjne mają dostarczać użytecznych informacji osobom, które odpowiadają za planowanie i wdrażanie polityk publicznych. W związku z powyższym, w przypadku, gdy planowana w okresie 2014-2020 interwencja jest podobna do wcześniej wdrażanych działań, IZ RPO-L2020 planuje dokonanie pogłębionej syntezy wyników dotychczasowych badań w celu ukazania efektów oraz zasadności logiki interwencji.

4. ORGANIZACJA PROCESU EWALUACJI

4.1 Opis procesu ewaluacji

Za koordynację procesu ewaluacji RPO-L2020 odpowiada IZ RPO-L2020. W procesie ewaluacji uczestniczą także instytucje, które biorą udział w realizacji RPO-L2020 (w tym głównie Instytucje Pośredniczące). W realizację procesu ewaluacji zaangażowani są także beneficjenci projektów, którzy dostarczają informacji na użytek prowadzonych badań ewaluacyjnych. Istotną rolę w systemie odgrywa również KM RPO-L2020, KJE oraz KE.

W trakcie realizacji procesu ewaluacji Programu IZ RPO-L2020 współpracuje z KJE. Realizacja planów ewaluacji podlega monitorowaniu przez KE, KJE oraz KM RPO-L2020. IZ RPO zobowiązana jest do raportowania wyżej wymienionym podmiotom postępów z realizacji planu ewaluacji, w tym m.in. stopnia wdrożonych rekomendacji.

Za przeprowadzanie ewaluacji na poziomie RPO-L2020 i wypracowanie standardów oraz koordynację działań w zakresie ewaluacji prowadzonych w ramach Programu odpowiedzialny jest Wydział Monitorowania i Ewaluacji w Departamencie Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym, który wykonuje zadania przypisane Jednostce Ewaluacyjnej w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Lubuskiego.

Dane teleadresowe:

Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego
Departament Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym
Wydział Monitorowania i Ewaluacji
ul. Chrobrego 1-3-5
65- 043 Zielona Góra
tel. 68 45 65 166, 177.

Do podstawowych obowiązków JE należy:

- ❖ opracowanie i koordynacja procesu ewaluacji RPO-L2020;
- ❖ identyfikacja tematów badań ewaluacyjnych oraz definiowanie zakresu badań ewaluacyjnych;
- ❖ pozyskiwanie oraz gromadzenie danych z systemu monitorowania RPO-L2020 niezbędnych dla przeprowadzenia procesu ewaluacji;
- ❖ prowadzenie ewaluacji, w tym przygotowanie planu ewaluacji oraz realizacja badań ewaluacyjnych, wynikających z przyjętego planu;

- ❖ współpraca z wydziałami i instytucjami zaangażowanymi w zarządzanie i wdrażanie RPO-L2020 w zakresie przeprowadzanych badań ewaluacyjnych i analiz;
- ❖ współpraca z KJE i KE;
- ❖ monitorowanie wykorzystania wyników badań ewaluacyjnych dotyczących RPO-L2020;
- ❖ upublicznianie wyników ewaluacji RPO-L2020;
- ❖ budowa potencjału ewaluacyjnego na poziomie RPO-L2020.

JE w trakcie realizacji procesu ewaluacji RPO-L2020 będzie współpracować z Instytucją Koordynującą UP, Instytucjami Zarządzającymi Programami Operacyjnymi w pozostałych regionach, Instytucjami Pośredniczącymi (WUP, ZIT-y) oraz ekspertami zewnętrznymi, beneficjentami i innymi podmiotami mającymi wpływ na proces realizacji i ewaluacji RPO-L2020.

Istotnym aspektem funkcjonowania systemu ewaluacji RPO-L2020 będzie jego powiązanie z systemem sprawozdawczości. JE będzie w tym zakresie wykorzystywała informacje i dane pochodzące z monitorowania realizacji RPO-L2020 w celu koordynacji i wzajemnego wsparcia systemu ewaluacji i sprawozdawczości.

Badania ewaluacyjne są przeprowadzane przez funkcjonalnie niezależnych ekspertów. Niezależność funkcjonalna zapewniona będzie poprzez zlecenie badań ewaluacyjnych zgodnie z przepisami obejmującymi zamówienia publiczne, a w przypadku analiz wykonywanych w ramach Instytucji Zarządzającej, gdy ich zakres tematyczny będzie obejmować funkcjonowanie IZ, także z zachowaniem zasady rozdzielenia funkcji jednostek oceniających i podlegających ocenie. Aby zapewnić prawidłową realizację procesu ewaluacji, Instytucja Zarządzająca zapewnia odpowiednie zasoby, w tym w szczególności odpowiedni potencjał kadrowy, finansowy i organizacyjny. Wszystkie oceny (ewaluacje) będą podawane do publicznej wiadomości w całości.

Zgodnie z art. 5, pkt 2 i 3, lit. d i art. 48, pkt 1 Rozporządzenia nr 1303/2013, w ewaluację RPO-L2020 zaangażowani są także partnerzy (w tym partnerzy społeczno-gospodarczy). Przedstawiciele partnerów uczestniczą na prawach członka w posiedzeniach i pracach KM RPO-L2020. Ich rola polega m.in. na:

- ✓ opiniowaniu i akceptowaniu tematów oraz zakresu ewaluacji zawartych w Planie Ewaluacji lub propozycjach jego aktualizacji;
- ✓ proponowaniu punktów w programie posiedzeń KM RPO-L2020, poświęconych omówieniu założeń i wyników konkretnych badań ewaluacyjnych lub innych kwestii związanych z systemem ewaluacji;
- ✓ opiniowaniu informacji na temat stanu i efektów wdrażania konkretnych rekomendacji wynikających z przeprowadzonych badań ewaluacyjnych.

Jednym z obowiązków IZ RPO-L2020 jest koordynacja wewnętrzna w obszarze ewaluacji EFRR i EFS. Obowiązek ten realizowany jest poprzez współpracę IZ z KJE w zakresie planowania ewaluacji (poprzez konsultowanie z KJE Planu Ewaluacji RPO-L2020, a także informowanie KJE o wynikach przeglądu Planu przez KM RPO-L2020), zapewnienia bieżącego monitoringu stanu realizacji PE RPO-L2020 oraz upowszechniania przez KJE wyników badań ewaluacyjnych RPO-L2020 i wykorzystywania ich do usprawnienia i poprawy jakości programowania polityki spójności. Współpraca z KJE umożliwi również koordynację zewnętrzną, dzięki zapewnieniu możliwości konsultowania założeń i wyników badań ewaluacyjnych dotyczących oceny interwencji z EFRR i EFS, realizowanych w ramach krajowych

programów operacyjnych 2014-2020. Dzięki pośrednictwu KJE, współpraca ta jest bardziej skuteczna i zorientowana na osiąganie strategicznych celów polityki spójności. Istotnym partnerem przy realizacji procesu ewaluacji RPO-L2020 jest również KE. Szczególna jej rola związana jest z ewaluacją *ex post*, która zgodnie z zapisami Rozporządzenia nr 1303/2013 będzie realizowana przez KE w ścisłej współpracy z państwami członkowskimi.

Ze względu na sposób organizacji procesu ewaluacji wyróżniamy ewaluację wewnętrzną i zewnętrzną.

- ❖ *Ewaluacja wewnętrzna* to ocena realizowana przez podmioty zaangażowane we wdrażanie danej interwencji. Zaletami takiego podejścia są relatywnie niskie koszty, dobra znajomość charakterystyki ewaluowanej interwencji, a także łatwiejszy dostęp do informacji niezbędnych do przeprowadzenia badania. Wśród słabych stron ewaluacji wewnętrznej można wymienić ewentualny brak specjalistycznej wiedzy potrzebnej do dokonania części analiz oraz ryzyko uzyskania nieobiektywnych wyników ewaluacji z powodu niskiego poziomu niezależności zespołu badawczego. Ewaluacja wewnętrzna wymaga większego niż w przypadku ewaluacji zewnętrznej nakładu pracy i czasu. Instytucja, która realizuje badanie, jest natomiast silniej zmotywowana do wykorzystania wyników.
- ❖ *Ewaluacja zewnętrzna* polega na zleceniu oceny niezależnemu zespołowi ewaluacyjnemu. Jest to metoda bardziej kosztowna od ewaluacji wewnętrznej, ale zapewnia wysoki poziom obiektywności wyników oraz umożliwia wykorzystanie specjalistycznej wiedzy, jaką dysponują eksperci zewnętrzni (zgodnej z wymaganiami określonymi w zakresie zamówienia). Głównymi wadami podejścia jest mniejszy niż w przypadku ewaluacji wewnętrznej poziom wiedzy ewaluatora na temat wdrażanej interwencji (dotyczy to w szczególności dużych i kompleksowych przedsięwzięć) oraz ewentualnie utrudniony dostęp do informacji potrzebnych do przeprowadzenia ewaluacji.

Jednostka Ewaluacyjna RPO-L2020 realizować będzie badania, wykorzystując typ ewaluacji zewnętrzny. W przypadku ewaluacji zewnętrznych wybór podmiotów przeprowadzających badanie odbywać się będzie wyłącznie w procedurze zgodnej z ustawą Prawo Zamówień Publicznych. Zadaniem ewaluatorów będzie dokonywanie niezależnych ewaluacji w zakresach zdefiniowanych przez IZ RPO-L2020, w tym w szczególności formułowanie wniosków i rekomendacji, niezbędnych dla poprawy procesu zarządzania i wdrażania RPO-L2020. W celu przeprowadzenia badania ewaluacyjnego, ewaluator zewnętrzny będzie współpracował i uzyskiwał niezbędne informacje i dokumenty od upoważnionych osób w IZ/ IP.

Funkcjonalna niezależność procesu ewaluacji

Art. 54 ust. 3 Rozporządzenia nr 1303/2013 stanowi, iż „ewaluacje przeprowadzają eksperci wewnętrzni lub zewnętrzni, którzy są funkcjonalnie niezależni od podmiotów odpowiedzialnych za realizację programu”.

Funkcjonalna niezależność procesu ewaluacji będzie zapewniona w ramach RPO-L2020 przede wszystkim dzięki właściwemu zaplanowaniu roli i miejsca JE w strukturze instytucjonalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego, odpowiadającego za wdrażanie Programu. Co do zasady, wszystkie badania ewaluacyjne w ramach RPO-L2020 będą zlecane niezależnym funkcjonalnie podmiotom badawczym i ekspertom zewnętrznym. Na obecnym etapie planowania nie przewiduje się realizacji ewaluacji wewnętrznych, jednakże nie są one wykluczone (w wyjątkowych przypadkach)

w sytuacji, gdy okaże się, że do ich przeprowadzenia niezbędna jest specjalistyczna wiedza, którą w szczególności posiadają pracownicy JE. Dotychczasowe doświadczenie wskazuje, że dzięki odpowiedniej strukturze systemu wdrażania programów operacyjnych i zapewnieniu podziału obowiązków w JE nie występuje zagrożenie dla niezależności procesu ewaluacji. Proces zlecenia realizacji badań wykonawcom zewnętrznym jest ściśle określony przepisami prawa powszechnie obowiązującego (prawo zamówień publicznych) oraz wewnętrznego (np. zarządzenia Marszałka Województwa Lubuskiego), dzięki czemu osoby wykonujące ewaluację nie są nigdy bezpośrednio zaangażowane w proces kreowania założeń interwencji publicznej. Z kolei pracownicy JE pełnią rolę łącznika pomiędzy przedmiotem oceny a podmiotem oceniającym, dostarczając z jednej strony wiedzy na temat sposobów pomiaru i metod badawczych, a z drugiej zaś – wiedzy na temat logiki interwencji poddawanej ocenie.

Dostęp do danych na potrzeby ewaluacji

Wymóg dostępności danych jest częścią obowiązku nałożonego na państwa członkowskie przez art. 54 pkt 2 Rozporządzenia nr 1303/2013 oraz warunku *ex ante* w zakresie systemów informatycznych i wskaźników rezultatu. Zgodnie z treścią art. 54 ust. 2: „Państwa członkowskie [...] zapewniają, aby stosowane były procedury mające na celu generowanie i gromadzenie danych niezbędnych do przeprowadzenia ewaluacji, w tym danych odnoszących się do wspólnych wskaźników, i w stosownych przypadkach, wskaźników specyficznych dla programu”.

Doświadczenia z okresu programowania 2007-2013 wskazują, że brak systematycznego gromadzenia danych do badań ewaluacyjnych znacznie zwiększa koszt ich wtórnego zbierania. Ewaluator musi zrekonstruować bowiem zbiór danych *post factum* (m.in. poprzez realizację badań terenowych) lub zdecydować się na korzystanie z mniej rygorystycznych metod badawczych w ramach kolejnych ewaluacji (jeśli zgromadzenie archiwalnych danych nie jest możliwe lub jest nieuzasadnione kosztowo).

Na potrzeby ewaluacji RPO-L2020 największe znaczenie w procesie gromadzenia danych ma centralny system teleinformatyczny, opracowany na zlecenie MliR dla wszystkich programów operacyjnych realizowanych w Polsce w ramach polityki spójności. W skład centralnego systemu teleinformatycznego wchodzi: aplikacja główna (SL2014), aplikacja raportująca centralnego systemu teleinformatycznego (SRHD), system zarządzania tożsamością (SZT), aplikacja wspierająca obsługę projektów pomocy technicznej (SL2014-PT).

Jednym z podstawowych celów SL2014 jest wsparcie bieżącego procesu zarządzania, monitorowania i oceny programów współfinansowanych z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności oraz programów realizowanych w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej.

Za pomocą centralnego systemu informatycznego generowane będą m.in. dane dotyczące projektów RPO-L2020, a także poniesione w ich ramach wydatki oraz stopień osiągnięcia wskaźników Programu. Z punktu widzenia ewaluacji, najważniejsze znaczenie mają zaś dane osobowe uczestników projektów RPO-L2020 oraz dane instytucji bezpośrednio objętych wsparciem. Zakres tych danych został określony w *Wytycznych w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020*. Pracownicy JE będą posiadać dostęp do danych gromadzonych w centralnym systemie informatycznym w zakresie zgodnym z rolą ich instytucji w systemie wdrażania i zakresem pełnionych przez nich obowiązków. W centralnym systemie informatycznym gromadzony jest większy zasób danych niż miało to miejsce w przypadku KSI SIMIK 07-13. Znajomość powiązań między danymi

charakteryzującymi poszczególne poziomy wdrażania oraz zakresu danych w ramach poszczególnych formularzy systemu pozwala na raportowanie danych w układach przydatnych dla procesów ewaluacji. Raportowanie danych z centralnego systemu informatycznego zapewnia system raportujący – SRHD. Dane mogą służyć do wykonywania zestawień statystycznych, wykresów i raportów. Zgodnie z wytycznymi KE, państwa członkowskie są zobowiązane, aby procedury przetwarzania i gromadzenia danych niezbędnych do przeprowadzenia ewaluacji były wysokiej jakości. Jednocześnie, przetwarzanie danych osobowych w ramach badań ewaluacyjnych RPO-L2020 odbywa się przy zapewnieniu wysokiego poziomu ich ochrony.

W centralnym systemie informatycznym dla okresu programowania 2014-2020 zbierane będą dane osób i instytucji uczestniczących we wsparciu. Dodatkowo jednak, w systemie zbierane będą również dane zarówno beneficjentów realizujących projekty, jak również tych aplikujących podmiotów, które zostały pozytywnie ocenione na etapie oceny formalnej. Pozwoli to na wykreowanie grupy kontrolnej do badań kontrfaktycznych. Warto pamiętać, że wdrażanie RPO-L2020 dotyczy wielu różnych polityk publicznych, dlatego też istotne znaczenie dla właściwego i sprawnego prowadzenia wysokiej jakości ewaluacji będzie miało pozyskanie baz danych (w tym w ramach statystyki publicznej, danych sprawozdawczych, zawartych w urzędowych rejestrach, wykazach, spisach itd.), dotyczących charakterystyki poszczególnych grup docelowych Programu. W większości przypadków bazy te znajdują się w dyspozycji poszczególnych urzędów i instytucji zaangażowanych we wdrażanie RPO-L2020.

Bardzo istotnym źródłem informacji, które mogą być wykorzystywane w procesie ewaluacji są również dane GUS. Dla poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego jest to Bank Danych Lokalnych. Na terenie województwa lubuskiego istotnym i bardziej elastycznym wsparciem może służyć Urząd Statystyczny w Zielonej Górze. Na szczególną uwagę zasługuje w tym kontekście stworzona przez GUS internetowa baza STRATEG, umożliwiająca systematyczne monitorowanie polityki rozwoju. Baza ta zawiera informacje na temat wskaźników wykorzystywanych do monitorowania stopnia realizacji strategii obowiązujących w Polsce (na poziomie krajowym, ponadregionalnym i wojewódzkim). Docelowo baza gromadzić będzie również dane bezpośrednio odnoszące się stopnia osiągania celów polityki spójności, monitorując wskaźniki UP oraz regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020. Funkcje systemu umożliwiają jego znaczne wykorzystanie do celów ewaluacji, obejmując pracę na danych zawartych w bazie m.in. poprzez: prezentację stanu realizacji danej strategii, grupowanie danych według jednostek samorządu terytorialnego, analizy porównawcze wskaźników (w zależności od zbieranych danych również w podziale na płeć, szeregi czasowe, obszar terytorialny itd.), tworzenie gotowych map, wykresów czy raportów, elastycznie dostosowywanych do potrzeb użytkownika systemu. Ważnym źródłem informacji są także dane z monitoringu programów operacyjnych w okresie 2007-2013. Dotyczy to przede wszystkim monitoringu wewnętrznego instytucji zarządzających programami operacyjnymi, jak i monitoringu usług innych instytucji lokalnych i regionalnych, np. WUP, PUP, PCPR, MOPS, WFOŚiGW, Kuratorium Oświaty.

Pomocne dane gromadzi również Lubuskie Regionalne Obserwatorium Terytorialne (LROT), którego działalność obejmuje przede wszystkim przygotowywanie bieżących badań i analiz strategicznych dotyczących rozwoju społeczno-gospodarczego województwa lubuskiego, synteza ich wyników oraz formułowanie opinii i postulatów dotyczących kierunków prowadzonej polityki.

Metody i techniki badawcze, wywodzące się z nauk społecznych, dostarczają tzw. wywołanych danych, (w przeciwieństwie do zastanych danych urzędowych czy statystycznych). Przeważnie są to dane

bardziej adekwatne dla potrzeb ewaluacji, ale wymagające przeprowadzenia badania i późniejszej analizy. Użycie ich do ewaluacji wymaga jednak przetworzenia. Dane z wywiadów ilościowych (CATI, PAPI) wymagają analizy statystycznej (która występuje w kilkudziesięciu odmianach). Dane z wywiadów jakościowych (IDI, FGI) wymagają analizy treści (również wiele technik). Dane z wizji lokalnej wymagają analizy materiałów. Zakłada się, że treść panelu ekspertów sama w sobie stanowi materiał już przetworzony. Publiczne zasoby wyników badań socjologicznych są ograniczone. Najważniejszym wydaje się tzw. *Diagnoza społeczna*, prowadzona przez Instytut Studiów Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego i Radę Monitoringu Społecznego, której raporty dostępne są na stronie www.diagnoza.com.

W przypadku pojawienia się barier w pozyskiwaniu niezbędnych danych Jednostka Ewaluacyjna będzie na bieżąco reagować, wykorzystując wszelkie dostępne metody w tym np. nawiązanie kontaktu z różnymi instytucjami gromadzącymi dane (np. Główny Urząd Statystyczny).

Zapewnienie wysokiej jakości ewaluacji

Z uwagi na fakt, że przedmiot interwencji EFRR i EFS w RPO-L2020 dotyczy przemian i reform w ramach różnych obszarów wsparcia i polityk publicznych, istnieje potrzeba współpracy JE z ekspertami i zespołami badawczymi z różnych dziedzin, oferującymi umiejętności określone dla specyficznych obszarów, dysponującymi szeroką wiedzą na temat metod i perspektyw badawczych. Dlatego też, większy nacisk w procesie ewaluacji RPO-L2020 położony zostanie na wzrost kompetencji pracowników JE w różnych dziedzinach. Jednocześnie, ważnym elementem systemu ewaluacji jest promowanie większej specjalizacji wykonawców badań ewaluacyjnych, poprzez wymaganie od nich udokumentowanej wiedzy i doświadczenia w danej tematyce. Oba kierunki działań są realizowane równolegle i mają na celu podniesienie jakości ewaluacji. Wiedza, umiejętności oraz doświadczenie ewaluatora i zlecającego powinny gwarantować realizację ewaluacji, zgodnie z ustalonym zakresem prac, harmonogramem i budżetem. Ewaluator powinien zachować należyłą staranność w prowadzeniu badań, w zbieraniu i analizowaniu danych oraz wnioskowaniu.

Podniesienie jakości procesu ewaluacji dotyczy wszystkich etapów w cyklu badawczym, począwszy od planowania, poprzez zarządzanie badaniem, aż po odbiór i wykorzystanie wyników ewaluacji. Niemniej, najistotniejszym czynnikiem warunkującym jakość procesu ewaluacyjnego jest stosowane podejście metodologiczne. Istotną zmianą w ewaluacji polityki spójności w okresie 2014-2020 są bardziej rygorystyczne wymagania w tym zakresie. Zwiększenie wymagań metodologicznych ma na celu uzyskanie bardziej wiarygodnych i użytecznych informacji o rzeczywistych efektach polityki spójności. Jednocześnie, w celu poprawy jakości ewaluacji RPO-L2020, IZ RPO gromadzi Karty Oceny Procesu i Wyników Badań Ewaluacyjnych dotyczące badań zleczanych w ramach Programu i przekazuje je do KJE, zgodnie z zapisami *Wytycznych MliR* (wraz z raportami końcowymi z badań ewaluacyjnych).

Zapewnienie wysokiej jakości badań ewaluacyjnych zostanie zagwarantowane poprzez:

- ✓ współpracę z ośrodkami akademickimi oraz eksperckimi – intensyfikacja zainteresowania zagadnieniami ewaluacji oraz współpraca ze środowiskiem naukowym przy planowaniu projektów badawczych zwiększy szansę na uzyskanie kompletnych i poprawnych wyników badań ewaluacyjnych; opinie ekspertów będą pomocne m.in. przy opracowywaniu metodologii planowanych badań ewaluacyjnych;

- ✓ dbałość o wysoką jakość merytoryczną treści zamówień na badania ewaluacyjne – precyzyjne i zrozumiałe zdefiniowanie swoich oczekiwań wobec badania ewaluacyjnego w zamówieniu, zarówno jego zakresu, jak i proponowanych narzędzi metodologicznych, zwiększy szansę na zrealizowanie wysokiej jakości badania przez zewnętrznego ewaluatora;
- ✓ zmniejszenie formalnych wymogów wobec wykonawców badań ewaluacyjnych – zmniejszenie obciążeń związanych ze spełnieniem formalnych wymogów oferty i skupienie się na merytorycznych i technicznych kryteriach oceny otworzy dostęp do przetargu nowym, wykwalifikowanym ewaluatorom, przyczyni się do wzmocnienia wartości merytorycznych składanych ofert i zwiększenia możliwości wyboru wykonawcy;
- ✓ aktywną współpracę w realizacji ewaluacji zewnętrznych – wsparcie merytoryczne realizowanych badań ewaluacyjnych przez pracowników jednostki ewaluacyjnej (poprzez konsultowanie m.in. zakresu badania, narzędzi badawczych, metod analizy danych) pomoże lepiej ukierunkować proces badawczy na osiągnięcie celów stawianych przed ewaluacją.

Odpowiedni termin realizacji badań ewaluacyjnych

Planowanie badań musi być realistyczne i uwzględniać charakter interwencji poddawanej ewaluacji. Jeśli wpływ realizowanej interwencji pojawia się w dłuższej perspektywie czasowej, należy zaplanować badanie w dalszych latach realizacji Programu. Ewaluacje o charakterze procesowym i zarządczym (np. dotyczące oceny systemu zarządzania i wdrażania programu operacyjnego), weryfikujące, czy założony system wdrażania (procedury, procesy, komunikacja, kryteria) działa prawidłowo i co można udoskonalić, będą realizowane w początkowym okresie wdrażania programu, nie później niż do jego przeglądu śródk okresowego. Zgodnie z ogólną zasadą, ewaluacje wpływu zostały zaplanowane na tyle późno jak to tylko będzie możliwe, tak aby zapewnić odpowiednio długi czas na wystąpienie oczekiwanych rezultatów, ale równocześnie na tyle wcześnie, by wyniki badania tego typu mogły być wykorzystane w celu poprawy jakości i skuteczności realizacji polityk publicznych, których dotyczy interwencja z EFRR i EFS.

4.2 Opis działań dotyczących budowy potencjału uczestników procesu ewaluacji

Zgodnie z art. 56 pkt. 2 Rozporządzenia nr 1303/2013 państwa członkowskie mają obowiązek zapewnienia właściwego potencjału dla przeprowadzenia ewaluacji. W latach 2007-2013 podjęto szereg działań związanych z budowaniem potencjału ewaluacyjnego w regionie. Utrzymywano współpracę z kluczowymi krajowymi i regionalnymi instytucjami uczestniczącymi w procesie ewaluacji, realizowano działania na rzecz skutecznego planowania i monitorowania realizacji procesu ewaluacji oraz wdrażania rekomendacji w regionie. W celu zwiększania kompetencji w zakresie metodologii badań ewaluacyjnych, pracownicy JE brali czynny udział w pracach prowadzonych przez KJO, aktywnie współpracowali z ekspertami zewnętrznymi i przedstawicielami jednostek ewaluacyjnych z innych regionów. Okres programowania 2014-2020 przynosi nowe wyzwania w zakresie dalszego rozwoju potencjału ewaluacyjnego regionu.

Kadra

Potencjał instytucjonalny RPO-L2020 w dużym stopniu oparty jest o potencjał instytucji dotychczas zaangażowanych w realizację wsparcia z EFRR i EFS.

Podstawą sprawnego funkcjonowania ewaluacji jest zapewnienie odpowiedniej kadry jednostek ewaluacyjnych, zdolnej do identyfikacji potrzeb informacyjnych, opracowywania założeń badawczych

i przeprowadzenia procesu ewaluacji z wykorzystaniem niezależnych wykonawców badań. *Wytyczne Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie ewaluacji polityki spójności na lata 2014-2020* wskazują, że do zadań JE IZ RPO-L2020 w zakresie ewaluacji należy w szczególności zapewnienie odpowiednich zasobów kadrowych i środków finansowych do prowadzenia ewaluacji. Mając na uwadze powyższe, w RPO-L2020 zapewniona zostanie odpowiednia liczba etatów w ramach Wydziału Monitorowania i Ewaluacji Departamentu Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym, poświęconych ewaluacji Programu. Obecnie w tworzenie procesu ewaluacji (kompleksowo) zaangażowane są 2 etaty. Personel zaangażowany w proces ewaluacji posiadają doświadczenie zdobyte w badaniach ewaluacyjnych, doświadczenie w samorządzie oraz znajomość metod i technik badań. Personel odpowiedzialny będzie za bieżące gromadzenie danych monitoringowych, prowadzenie baz danych, gromadzenie i analizę raportów ewaluacyjnych, realizację zamówień na badania ewaluacyjne, nadzór nad realizacją badań ewaluacyjnych, kontakt z wykonawcami, ocenę narzędzi badawczych i raportów końcowych.

Realizując Plan Ewaluacji JE IZ RPO-L2020 zakłada również współpracę wszystkich instytucji zaangażowanych w zarządzanie i wdrażanie RPO-L2020, tj. departamenty wdrażające RPO-L2020 w ramach struktur UMWL oraz Instytucje Pośredniczące tj. WUP, ZIT-y. Zarówno pod kątem pozyskiwania danych, uczestnictwa przedstawicieli w badaniach, jak i konsultacjach powstałych wyników badań.

Szkolenia i współpraca zewnętrzna

W celu budowania potencjału ewaluacyjnego IZ RPO-L2020, podejmowanych będzie szereg działań o charakterze szkoleniowym, mających na celu rozwijanie kompetencji (dostarczanie i aktualizację wiedzy) pracowników JE, odpowiedzialnych za koordynację, zlecenie i odbiór badań ewaluacyjnych. Podejmowane będą działania w celu zapewnienia tych kompetencji i umiejętności (np. komunikacyjnych, analitycznych, możliwości korzystania z określonych zasobów czy narzędzi), które są niezbędne do efektywnego pełnienia roli JE. Ponadto utrzymywana będzie współpraca z przedstawicielami regionalnych i krajowych JE, umożliwiająca stałą wymianę pomysłów i doświadczeń z zakresu realizacji badań ewaluacyjnych pod kątem ich późniejszego wdrożenia w województwie.

W celu budowy potencjału ewaluacyjnego pracownicy JE RPO-L2020 będą uczestniczyli w szkoleniach służących pogłębianiu wiedzy z zakresu realizacji procesu ewaluacji w ramach Programu. Przewiduje się przede wszystkim udział pracowników w szkoleniach dotyczących:

- ✓ metodologii przeprowadzania badań ewaluacyjnych w zakresie: ilościowych i jakościowych metod zbierania danych, metod kontrfaktycznych, tworzenia i wykorzystania w praktyce narzędzi badawczych,
- ✓ zlecenia realizacji badań ewaluacyjnych w kontekście przepisów ustawy Prawo zamówień publicznych,
- ✓ sporządzania opisu przedmiotu zamówienia.

W każdym roku będzie dokonywana przez Jednostkę Ewaluacyjną analiza potrzeb szkoleniowych, która wskaże aktualne zapotrzebowanie w zakresie tematyki szkoleniowej. Będzie to podstawą do oszacowania wysokości niezbędnych środków finansowych na szkolenia, wydatkowanych w ramach Pomocy Technicznej. Ponadto, pracownicy JE będą brali udział w bieżących spotkaniach i konferencjach oraz tworzonych grupach tematycznych, dotyczących problematyki ewaluacji, organizowanych przez KJE oraz inne instytucje i podmioty zaangażowane w proces ewaluacji funduszy strukturalnych UE.

4.3 Opis strategii rozpowszechniania i wykorzystania wyników procesu ewaluacji

Dynamiczny rozwój kultury ewaluacyjnej oraz dostępność zasobów i środków na realizację badań ewaluacyjnych skutkowało dużą liczbą przeprowadzonych badań w okresie realizacji zarówno LRPO 2007-2013, jak i komponentu regionalnego PO Kapitał Ludzki 2007-2013. Dzięki temu istnieją dość duże zasoby informacyjne (oczywiście z uwzględnieniem ich aktualności i adekwatności), pozwalające na dokonywanie podsumowań i analiz w określonych obszarach wsparcia, w celu dokonywania porównań podobnych typów interwencji publicznej wykorzystywanych w LRPO/PO KL i RPO-L2020. W okresie realizacji Planu Ewaluacji podejmowane będą działania zmierzające do poszukiwania nowych metod komunikacji wyników badań, tak, aby wnioski z nich płynące były jak najbardziej zrozumiałe (w formie i treści) dla różnego typu odbiorców.

Zgodnie z Wytycznymi KE oraz zapisami UP, w perspektywie 2014-2020 większy nacisk położony został na upowszechnianie i wykorzystanie wyników badań ewaluacyjnych. Jest to szczególnie ważna funkcja następcza procesu ewaluacji, gdyż nawet najlepiej i najrzetelniej przeprowadzona ewaluacja nie spełnia swojej funkcji, jeśli jej wyniki nie zostaną przekazane właściwym odbiorcom, potencjalnie zainteresowanym ich wykorzystaniem (przede wszystkim odpowiedzialnym za podejmowanie kluczowych decyzji lub działań, będących przedmiotem rekomendacji – adresatom rekomendacji oraz decydentom). Jednocześnie, należy wyraźnie rozróżnić proces upowszechniania od procesu wykorzystania wyników ewaluacji. Upowszechnianie wyników jest zadaniem zamawiającego ewaluację, natomiast wykorzystywanie to działanie leżące po stronie odbiorców, użytkowników badań, na które jednostki ewaluacyjne rzadko kiedy mają bezpośredni wpływ. Na fakt wykorzystania wyników badania wpływają bowiem również inne czynniki, niekoniecznie związane z procesem ewaluacji. Jednakże oba procesy będą inicjowane i wspierane przez JE – zgodnie z jej rolą w realizacji RPO-L2020.

W celu spełnienia obowiązku upowszechniania wyników ewaluacji, IZ RPO-L2020 przekazuje KE wyniki wszystkich badań poprzez system SFC2014, a także udostępnia opinii publicznej wyniki wszystkich ewaluacji zrealizowanych w ramach Programu: raporty końcowe z badań są publikowane na stronie internetowej RPO-L2020 i rozpowszechniane w formie drukowanych publikacji, zarówno wśród kluczowych decydentów, jak i potencjalnie zainteresowanych podmiotów. IZ RPO-L2020 dba również o opracowywanie wyników badań na użytek opinii publicznej i mediów, przygotowując krótkie informacje, notatki prasowe oraz komunikaty dla szerokiego grona odbiorców. Dobrą praktyką jest także przekazywanie wyników w formie syntetycznych wniosków i rekomendacji bezpośrednio do podmiotów odpowiedzialnych za zarządzanie obszarami będącymi przedmiotem oceny. Wyniki badań ewaluacyjnych, realizowanych w ramach RPO-L2020 (a w szczególności wyływające z nich wnioski i rekomendacje), będą wykorzystywane zgodnie z głównymi kierunkami wyznaczonymi w Wytycznych MliR, a więc w celu wspomagania podjęcia decyzji odnośnie realizacji i kształtu interwencji RPO-L2020, przeprowadzenia zmian usprawniających w ramach realizowanej interwencji, dostarczenia dowodów służących projektowaniu i wdrażaniu EFRR i EFS w kolejnej perspektywie finansowej, a także ocenie efektów realizacji RPO-L2020.

W celu lepszego zoperacjonalizowania procesu wdrażania rekomendacji z badań ewaluacyjnych w ramach polityki spójności przez KJE ustanowiony został System Wdrażania Rekomendacji (SWR), opisany w Wytycznych MliR. Zgodnie z jego zasadami, do zadań JE RPO-L2020 należeć będzie podjęcie

decyzji o nadaniu statusu wszystkim rekomendacjom ze zleczonych przez nią badań. Jednostki ewaluacyjne są również odpowiedzialne za inicjowanie procesu wdrożenia proponowanych rozwiązań poprzez organizację konsultacji i moderowanie dyskusji nt. rekomendacji, współpracy z ich adresatami dotyczącej określenia sposobów i terminów ich wdrażania oraz monitorowanie stanu wdrożenia rekomendacji programowych. Natomiast IZ RPO-L2020 przekazuje do KJE propozycje rekomendacji pozasystemowych i horyzontalnych, a także opiniuje rekomendacje horyzontalne i pozasystemowe opracowane przez inne JE, które dotyczą RPO. Współpraca z KJE przy wdrażaniu rekomendacji horyzontalnych i pozasystemowych polega na uczestnictwie w ewentualnych spotkaniach z adresatami tych rekomendacji, organizowanych przez KJE. Ponadto każdy raport z ewaluacji służyć będzie w praktyce do poprawy stosowanych w ramach Programu rozwiązań dotyczących zarówno wdrażania danej interwencji, jak i poprawy procesu ewaluacji oraz wykorzystany będzie przy planowaniu kolejnych działań związanych z programowaniem nowej perspektywy finansowej.

Zgodnie z art. 50 ust 2. Rozporządzenia nr 1303/2013, każde sprawozdanie roczne z realizacji Programu, począwszy od 2016 r. powinno zawierać syntezę wyników wszystkich ewaluacji, które zostały zrealizowane w poprzednim roku kalendarzowym. Ponadto, wyniki ewaluacji będą wykorzystywane również przez JE jako wkład do rocznych raportów wdrożeniowych z realizacji RPO-L2020, składanych do KE w 2017 i 2019 roku oraz do sprawozdania końcowego i do ewaluacji *ex post*. Zgodnie z art. 111 pkt 4 lit. a Rozporządzenia nr 1303/2013, dokumenty te powinny bowiem zawierać informacje na temat postępów w realizacji planu ewaluacji oraz działań podjętych w wyniku wdrożenia wniosków i rekomendacji z przeprowadzonych ewaluacji. JE RPO-L2020 posiada już bogate doświadczenie w tym obszarze, wynikające z realizacji LRPO i komponentu regionalnego PO KL (prowadzenie bazy rekomendacji i przeglądów rekomendacji).

Metody komunikacji wyników ewaluacji

W latach 2007-2013 rozpowszechnienie wiedzy i informacji na temat ewaluacji LRPO 2007-2013 i PO KL 2007-2013 w województwie lubuskim było realizowane poprzez takie działania, jak: moderowanie strony poświęconej ewaluacji, publikacja danych, udział w różnych inicjatywach związanych z realizacją procesu ewaluacji w regionie i kraju (m.in. konferencje, spotkania, szkolenia). W związku z rekomendowanym przez KE zwiększeniem wykorzystania wyników badań ewaluacyjnych w procesie programowania i wdrażania programów operacyjnych, w nowym okresie programowania planuje się zwiększenie skali działań upowszechniających wyniki ewaluacji. Konieczne jest podjęcie działań ukierunkowanych nie tylko na dostosowanie zakresu realizowanych badań do potrzeb odbiorców, ale również przekazanie zdobytej wiedzy we właściwej formie. Działania na rzecz komunikacji (upowszechnienia) wyników ewaluacji ukierunkowane będą w formie narzędzi przedstawionych w poniższej tabeli.

Narzędzie	Opis sposobu wykorzystania narzędzia	Główni adresaci
Strona internetowa UMWL www.lubuskie.pl	Na stronie internetowej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego w aktualnościach umieszczone będą informacje o: <ul style="list-style-type: none"> rozpoczęciu badania ewaluacyjnego; każdym kolejnym powstałym raporcie; odnośniki do podstrony RPO-L2020, na której znajdują się bardziej szczegółowe informacje dotyczące każdego badania. 	Mieszkańcy województwa, urzędnicy, przedsiębiorcy, przedstawiciele NGOs, beneficjentów itp.

<p>Strona internetowa RPO-L2020 www.rpo.lubuskie.pl</p>	<p>Strona internetowa RPO-L2020 będzie zawierać w czytelnym miejscu odnośnik do podstrony o ewaluacji. W aktualnościach na bieżąco pojawiać się będą informacje o:</p> <ul style="list-style-type: none"> • aktualności przedstawiające wszystkie zdarzenia związane z ewaluacją; • osobną zakładkę z ogłoszeniami dot. zamówień na badania ewaluacyjne; • rozpoczęciu badania ewaluacyjnego; • przebiegu badania ewaluacyjnego; • każdym kolejnym powstałym raporcie. 	<p>Aktualni i potencjalni beneficjenci, osoby zainteresowane realizacją RPO-L2020</p>
<p>Podstrony dot. ewaluacji na stronie RPO-L2020</p>	<p>Podstrony zawierać będą co najmniej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • plan badań ewaluacyjnych na cały okres programowania; • raporty z badań ewaluacyjnych, a także, tam gdzie to możliwe, zestawienia danych, bazy, prezentacje i materiały informacyjne. 	<p>Aktualni i potencjalni beneficjenci, osoby zainteresowane realizacją i ewaluacją RPO-L2020</p>
<p>Broszury informacyjne</p>	<p>Przy realizacji badań ewaluacyjnych wykonawcy zostaną zobligowani do przygotowania kilku/kilkunastostronicowych broszur informacyjnych prezentujących najważniejsze wyniki badania oraz skrócone opisy studiów przypadku (dobrych praktyk) wraz z fotografiami. Broszury te będą następnie dystrybuowane na spotkaniach, szkoleniach, konferencjach w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Lubuskiego i jego jednostkach, a także na szkoleniach i konferencjach organizowanych przez inne instytucje.</p>	<p>Mieszkańcy województwa, urzędnicy, przedsiębiorcy, przedstawiciele NGOs, beneficjentów itp.</p>
<p>Newsletter RPO-L2020</p>	<p>W ramach newslettera RPO-L2020 zawarte będą informacje na temat badań ewaluacyjnych wraz z odnośnikiem do raportu.</p>	<p>Beneficjenci i inne osoby i instytucje zapisane do newslettera.</p>

4.4 Opis zasobów niezbędnych do realizacji Planu

Zasoby ludzkie potrzebne do realizacji Planu

IZ RPO-L2020 zapewni zasoby niezbędne do realizacji procesu ewaluacji, w tym odpowiednie zasoby ludzkie. W ramach JE zakres zadań w ramach procesu ewaluacji obecnie rozłożony został na 2 etaty. Są to pracownicy posiadający wiedzę i doświadczenie w obszarze badań ewaluacyjnych oraz analiz, nabytych podczas wdrażania LRPO 2007-2013 i PO KL 2007-2013. Biorąc pod uwagę konieczność rozszerzenia zakresu działań związanych z prowadzeniem i koordynacją procesu ewaluacji Programu, zakładane jest rozszerzenie składu osobowego JE RPO-L2020 (do 3 etatów). Ponadto, w przypadku ewaluacji wymagających wiedzy specjalistycznej, do procesu ewaluacyjnego JE zamierza włączać ekspertów biegłych w odpowiedniej dziedzinie.

Źródła finansowania działań związanych z ewaluacją

Głównym źródłem finansowania przedsięwzięć z zakresu ewaluacji RPO-L2020 są środki EFS przeznaczone na realizację Osi Priorytetowej 10 RPO-L2020 *Pomoc Techniczna* oraz środki z budżetu samorządu województwa lubuskiego. Budżet na działania związane z ewaluacją RPO-L2020 na lata 2014-2020 wynosi ok. 1,8 mln EUR, z czego około 20% środków przeznaczonych zostanie na badania *ad hoc*. Dokładne kwoty przeznaczone na poszczególne badania ewaluacyjne zostały przedstawione w Rozdziale 5.

W przypadku ewaluacji zewnętrznych, wybór podmiotów przeprowadzających ewaluację (ewaluatorów zewnętrznych) odbywać się będzie w procedurze zgodnej z ustawą z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo Zamówień Publicznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 907 z późn. zm.). W zakresie wyboru wykonawców zgodnie z ww. procedurą Wydział Monitorowania i Ewaluacji będzie ściśle współpracować z Wydziałem Zamówień Publicznych w UMWL.

Upowszechnianie wyników badań

Działania na rzecz upowszechnienia wyników ewaluacji, obejmujące umieszczanie niezbędnych informacji dotyczących ewaluacji/raportów końcowych z badań etc. na stronach internetowych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego oraz RPO-L2020, nie wiążą się z ponoszeniem bezpośrednich kosztów. Natomiast opracowanie i wydruk broszur informacyjnych z każdego badania ewaluacyjnego zostanie scedowane na Wykonawcę każdego z badań, a powstałe koszty zostaną ujęte w ramach kosztów realizacji danego badania.

5. SPIS PLANOWANYCH DO REALIZACJI EWALUACJI

Zestawienie planowanych badań ewaluacyjnych jest zasadniczym elementem Planu Ewaluacji. Zawarty w nim ramowy plan badań ewaluacyjnych stanowi indykatywną listę przewidzianych do realizacji badań, która będzie podlegać modyfikacjom, w związku z określonymi wyzwaniami związanymi z wdrażaniem Programu i na bieżąco identyfikowanymi potrzebami informacyjnymi. Tabela zawiera listę badań, które, zgodnie z zapisami Rozporządzenia nr 1303/2013, rozporządzeń do poszczególnych funduszy, Wytocznych KE i Wytocznych MliR oraz UP i RPO-L2020, są obowiązkowe do przeprowadzenia oraz badania, których realizacja jest również planowana, ale wynika z potrzeb informacyjnych IZ RPO-L2020 (które były możliwe do zdefiniowania na etapie przygotowywania niniejszego Planu). Niemniej jednak ich przeprowadzenie jest również wskazane dla właściwej realizacji Programu. Szczegółowy opis poszczególnych badań ewaluacyjnych planowanych do realizacji w ramach RPO-L2020 stanowi załącznik do niniejszego dokumentu.

W trakcie wdrażania Programu mogą pojawiać się nowe tematy badań, zaś niektóre spośród zaplanowanych tematów badań mogą ulec dezaktualizacji i ich realizacja nie będzie już konieczna. Wobec powyższego, przedstawiona lista badań będzie monitorowana przez IZ RPO-L2020 oraz poddawana co najmniej raz w roku aktualizacji (zgodnie z Wytocznymi MliR do 31 października każdego roku JE przygotowuje propozycje zmian i przekazuje do konsultacji z KJE, która przekazuje ewentualne uwagi do 15 listopada). Wszystkie istotne zmiany PE są przedstawiane do zatwierdzenia członkom KM RPO-L2020 na posiedzeniu lub w trybie obiegowym do 31 grudnia danego roku. Instytucja Zarządzająca umieszcza niezwłocznie zaktualizowany Plan Ewaluacji na swojej stronie internetowej, a także przekazuje go do KJE oraz do KE.

W związku z tym, że Plan nie stanowi listy zamkniętej, JE RPO-L2020 może przeprowadzać również badania *ad hoc* (nieujęte w Planie). Badania te nie są włączane do listy planowanych ewaluacji w ramach corocznej aktualizacji Planu.

Całkowity szacowany budżet badań ewaluacyjnych zawartych w niniejszym dokumencie wynosi ok. 6 mln PLN.

Szczegółowe informacje zawarte w ramowym planie badań ewaluacyjnych dotyczą:

- tematów badań,
- sposobu realizacji,

- terminu realizacji,
- planowanego kosztu ewaluacji,
- celu badań.

Źródłem pomysłów i inspiracji dla zaplanowanych tematów badań ewaluacyjnych były:

- obowiązki w zakresie ewaluacji nałożone na państwa członkowskie przez KE oraz dodatkowo – przez IK UP, takie jak np. konieczność pozyskania danych niezbędnych do wyliczenia wartości długoterminowych wskaźników rezultatu,
- logika wdrażania Programu i zaplanowane w nim typy operacji,
- propozycje tematów badań zgłoszone przez wykonawcę ewaluacji *ex ante* RPO-L2020,
- doświadczenia w zakresie właściwego planowania badań na kolejnych etapach zarządzania i wdrażania programu, wyniesione z lat 2007-2013,
- konieczność uwzględnienia tematów horyzontalnych i związanych ze specyfiką projektów współfinansowanych z EFS i EFRR.

Kryteriami doboru interwencji do ewaluacji efektów/wpływu są:

- specyfika województwa,
- alokacja na dany obszar,
- ryzyko związane z interwencją,
- homogeniczność wsparcia,
- możliwość uchwycenia efektów zmiany w czasie,
- dostępność danych,
- powtarzalność interwencji,
- obszar/ tematyka interwencji.

Lp.	Temat badania	Sposób realizacji	Zakładany termin realizacji	Planowany koszt ewaluacji	Cel badania
Badania wynikające bezpośrednio z zapisów Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17.12.2013 r.					
1.	Ewaluacja wpływu makroekonomicznego Regionalnego Programu Operacyjnego - Lubuskie 2020 na rozwój społeczno-gospodarczy województwa i realizację celów Strategii Europa 2020.	zewnątrzna	IV kw. 2020 r.	250 tys. zł	Celem badania jest dokonanie oceny wpływu makroekonomicznego RPO-L2020 na rozwój społeczno – gospodarczy województwa (w tym rozwój PKB i poziom bezrobocia w regionie) i realizację celów Strategii Europa 2020.
Ewaluacja wpływu wdrażanej interwencji na realizację celów każdej osi priorytetowej					
2.	Ocena efektów działań RPO-L2020 realizowanych w ramach OP 3. <i>Gospodarka niskoemisyjna.</i>	zewnątrzna	2018 r.	200 tys. zł	Celem badania jest ocena dotychczasowych efektów wsparcia udzielonego w ramach Osi 3 Gospodarka niskoemisyjna, zarówno tych zamierzonych, jak i niezaplanowanych. W ramach badania zostanie sprawdzona skuteczność i efektywność wsparcia. Zostaną wskazane czynniki, które przyczyniły się do realizacji celów oraz bariery, które utrudniły osiągnięcie zamierzonych efektów w ramach OP 3. Badanie będzie koncentrować się także na wpływie realizowanych działań na zmniejszenie uciążliwości ruchu drogowego, zwiększenie udziału ekologicznych środków transportu, a także ograniczanie źródeł niskiej emisji. Ewaluacja obejmie również zagadnienie efektywności energetycznej oraz kogeneracji.
3.	Ocena efektów ekologicznych, społecznych i gospodarczych inwestycji wspartych w ramach OP 4. <i>Środowisko i kultura RPO-L2020.</i>	zewnątrzna	2020 r.	200 tys. zł	Celem badania jest ocena wpływu inwestycji środowiskowych w trzech wymiarach: ekologicznym, społecznym i gospodarczym.
4.	Ocena efektów działań RPO-L2020 realizowanych w ramach OP2. <i>Rozwój cyfrowy.</i>	zewnątrzna	2020 r.	150 tys. zł	Celem badania będzie oszacowanie wpływu interwencji na poprawę dostępu do e-usług administracji publicznej. Badanie ma na celu sprawdzenie dotychczasowych efektów wsparcia udzielonego w ramach Osi priorytetowej II Rozwój cyfrowy, zarówno tych zamierzonych jak i niezaplanowanych. W ramach badania ewaluacyjnego zostanie sprawdzona skuteczność i efektywność wsparcia. Zostaną wskazane czynniki, które przyczyniły się do realizacji celów, oraz bariery, które utrudniły osiągnięcie zamierzonych efektów w ramach Osi priorytetowej II.
5.	Ocena wpływu projektów realizowanych w ramach Działania 4.4 <i>Zasoby kultury i dziedzictwa kulturowego RPO-L2020</i> na zwiększenie dostępności dóbr dziedzictwa kulturowego, wzmocnienia funkcji edukacyjnej i zwiększenia udziału obywateli w kulturze w województwie lubuskim.	zewnątrzna	III kw. 2018 r.	70 tys. zł	Celem badania jest ocena osiągnięcia celów szczegółowych Działania 4.4. RPO-L2020 m.in. w zakresie zwiększenia liczby mieszkańców regionu korzystających z dóbr dziedzictwa kulturowego województwa lubuskiego, poprawę dostępu do kultury, wzmocnienie funkcji edukacyjnej i zwiększenia udziału obywateli w kulturze oraz wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy regionu. Badanie obejmie także komplementarność

					działań prowadzonych w ramach interwencji RPO-L2020 z inwestycjami sfinansowanymi w ramach LRPO 2007-2013.
6.	Ocena wpływu interwencji w ramach Działania 6.1, 6.2, 6.3 i 6.7 RPO-L2020 na wzrost zatrudnienia w regionie.	zewnątrzna	I kw. 2020 r.	100 tys. zł	Celem badania będzie ocena wpływu wsparcia udzielanego uczestnikom projektów w ramach Działania 6.1, 6.2, 6.3 i 6.7 na wzrost zatrudnienia i poprawę sytuacji na rynku pracy w województwie lubuskim.
7.	Wpływ działań rewitalizacyjnych na sytuację obszarów zdegradowanych w województwie lubuskim.	zewnątrzna	2021 r.	200 tys. zł	Celem badania będzie ocena w jakim stopniu interwencja RPO-L2020 wpłynęła na ożywienie gospodarcze oraz życie społeczności lokalnych na obszarach zdegradowanych. Ponadto badana będzie komplementarność, synergia i wzajemne połączenia pomiędzy różnymi projektami o charakterze działań rewitalizacyjnych podejmowanych w ramach RPO-L2020 oraz LRPO 2007-2013.
8.	Ocena wpływu wsparcia w zakresie kształcenia zawodowego na jakość tego kształcenia (Działanie 8.3, 8.4, 8.5 i 9.3 RPO-L2020).	zewnątrzna	III kw. 2018 r. IV kw. 2021 r.	200 tys. zł – dwa badania	Celem badania jest ocena wpływu interwencji na jakość kształcenia zawodowego w województwie lubuskim.
9.	Ocena wpływu wsparcia w zakresie inwestycji realizowanych w ramach OP 5. <i>Transport</i> na powiązania sieci drogowej i kolejowej (wewnętrznej i zewnętrznej) oraz spójności terytorialnej województwa.	zewnątrzna	2021 r.	250 tys. zł	Celem badania będzie analiza i ocena wpływu realizowanych projektów na dostępność transportową województwa. Ponadto badana będzie także komplementarność interwencji z działaniami podejmowanymi w poprzedniej perspektywie finansowej.
10.	Ocena efektów działań RPO-L2020 realizowanych w ramach OP7. <i>Równowaga społeczna</i> .	zewnątrzna	2019 r.	200 tys. zł	Pogłębiona analiza zjawiska wykluczenia społecznego oraz ocena wpływu realizowanych działań RPO-L2020 w celu wskazania ewentualnych kierunków wsparcia w tym obszarze w ramach prac legislacyjnych oraz polityk publicznych wdrażanych na poziomie regionalnym/ogólnokrajowym.
11.	Ocena efektów wsparcia udzielonego w ramach Działania 7.6 <i>Wsparcie dla OWES i ROPS we wzmacnianiu sektora ekonomii społecznej</i> RPO-L2020.	zewnątrzna	2018 r.	100 tys. zł	Celem badania jest ocena postępu w rozwoju jakości produktów i usług świadczonych przez podmioty ekonomii społecznej w projektach współfinansowanych z EFS w ramach Działania 7.6 RPO-L2020. W badaniu dokonana zostanie ocena zarówno ze strony klientów PES, jak i ich zleceniodawców. W ramach ewaluacji mierzona będzie również efektywność zatrudnieniowa w PES.
12.	Badanie efektów wsparcia RPO-L2020 w obszarze oświaty na poziomie edukacji przedszkolnej i szkolnej.	zewnątrzna	2018 r.	100 tys. zł	Celem badania jest analiza efektywności wsparcia w ramach Działania 8.1, 8.2 i 9.3 RPO-L2020 na poziomie edukacji przedszkolnej i szkolnej. Analizie będzie poddana komplementarność wsparcia w ramach EFRR i EFS w zakresie inwestycji w edukację w regionie. Wskaźnik rezultatu długoterminowego – Liczba miejsc wychowania przedszkolnego, które funkcjonują dwa lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS (dwukrotnie w okresie programowania). (2021 r. badanie nr 23)

13.	Ocena wpływu projektów realizowanych w ramach Działania 9.1 <i>Infrastruktura zdrowotna i usług społecznych</i> oraz 7.5 <i>Usługi społeczne</i> RPO-L2020 na poprawę jakości i dostępu do usług zdrowotnych i społecznych w województwie lubuskim.	zewnątrzna	2019 r.	150 tys. zł.	Celem badania jest analiza efektywności wsparcia w ramach Działania 9.1 oraz 7.5 RPO-L2020 na poprawę i dostępność usług medycznych i społecznych w regionie. Analizie będzie poddana komplementarność wsparcia w ramach EFRR w okresie 2007-2013 i 2014-2020 w zakresie inwestycji w infrastrukturę zdrowotną w regionie.
Badania wynikające bezpośrednio z zapisów Rozporządzeń do poszczególnych funduszy oraz RPO-L2020					
14.	Ocena wpływu wsparcia kierowanego do osób w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy w województwie lubuskim na ich sytuację po zakończeniu udziału w projekcie.	zewnątrzna	Zgodnie z Wytycznymi MIR, obowiązkowe jest co najmniej czterokrotne przeprowadzenie pomiaru. Poniżej przedstawiono optymalne daty rozpoczęcia i zakończenia pomiarów: 1.III - IV kw. 2017r. 2.I – II kw. 2019 r. 3.III – IV kw. 2021 r. 4. III - IV kw. 2023 r.	Szacunkowo koszt jednego pomiaru: 100 tys. zł. Całkowity koszt: 400 tys. zł	Celem badania jest ocena wpływu interwencji na sytuację uczestników projektów kierowanych do osób niepracujących. Jego wyniki będą podstawą do szacowania następujących wskaźników rezultatu długoterminowego: <ul style="list-style-type: none"> • liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, sześć miesięcy po opuszczeniu programu, • liczba osób w niekorzystnej sytuacji społecznej, pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, sześć miesięcy po opuszczeniu programu, • liczba osób powyżej 54 roku życia, pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, sześć miesięcy po opuszczeniu programu, • liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy sześć miesięcy po opuszczeniu programu, • liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących sześć miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek).
15.	Ocena wpływu wsparcia EFS na liczbę trwałych miejsc pracy w województwie lubuskim dla osób w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy.	zewnątrzna	Zgodnie z Wytycznymi MIR, obowiązkowe jest co najmniej dwukrotne przeprowadzenie pomiaru. Planowane terminy badań: 1.I – II kw. 2019 r. 2.III – IV kw. 2023 r.	Szacunkowy koszt jednego pomiaru: 100 tys. zł Całkowity koszt badania: ok. 200 tys. zł	Celem badania jest poznanie losów uczestników projektów, którzy skorzystali z dotacji lub instrumentów finansowych na założenie własnego przedsiębiorstwa. Wyniki badania będą podstawą do oszacowania wskaźnika rezultatu długoterminowego, zapisanego w WLWK, <i>Liczba utworzonych mikroprzedsiębiorstw działających 30 miesięcy po uzyskaniu wsparcia finansowego.</i>
16.	Ocena wpływu wsparcia EFS na liczbę trwałych miejsc pracy dla osób w przedsiębiorstwach społecznych województwa lubuskiego.	zewnątrzna	Zgodnie z Wytycznymi MIR, obowiązkowe jest co najmniej dwukrotne przeprowadzenie pomiaru: 2019 r., 2022 r.	Pierwsza fala badania: 150 tys. zł (koszt uzależniony od liczby wspartych przedsiębiorstw) Druga fala badania: ok. 100 tys. zł	Celem badania jest ocena trwałości miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych, dzięki wsparciu EFS. Wyniki badania będą podstawą do oszacowania wskaźnika rezultatu długoterminowego, zapisanego w Wspólnej Liście Wskaźników Kluczowych, pn. <i>Liczba miejsc pracy istniejących co najmniej 30 miesięcy, utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych.</i>

17.	Ocena wpływu wsparcia EFS na poprawę sytuacji pracowników i przedsiębiorstw województwa lubuskiego.	zewnętrzna	Zgodnie z Wytycznymi MIR, obowiązkowe jest co najmniej czterokrotne przeprowadzenie pomiaru. Planowane terminy badań: 2017 r., 2019 r., 2021 r., 2022 r.	Szacunkowy koszt jednej fali badania: 100 tys. zł. Łączny koszt : 400 tys. zł	Celem badania jest poznanie wpływu interwencji na sytuację pracowników i przedsiębiorstw na rynku pracy w województwie lubuskim. Jego wyniki będą podstawą do szacowania wskaźnika rezultatu długoterminowego: <ul style="list-style-type: none"> • liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy sześć miesięcy po opuszczeniu programu; • liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, sześć miesięcy po opuszczeniu programu; • liczba osób w niekorzystnej sytuacji społecznej, pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, sześć miesięcy po opuszczeniu programu; • liczba osób powyżej 54 roku życia, pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, sześć miesięcy po opuszczeniu programu; • liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących sześć miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek).
Badania wynikające bezpośrednio z wytycznych KE i MiIR.					
18.	Ewaluacja systemu oceny i wyboru projektów w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020.	zewnętrzna	III-IV kw. 2016 r.	200 tys. zł	Celem badania jest ocena systemu wyboru projektów, w tym kryteriów wyboru projektów dla Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020. W kontekście obowiązującej w okresie 2014-2020 zasady warunkowości, istotnym elementem niniejszej analizy jest również ocena kryteriów oraz procesu oceny i wyboru projektów z punktu widzenia realizacji wskaźników oraz kluczowych etapów wdrażania zawartych w systemie ram wykonania (w tym m.in. wpływ kryteriów oraz procesu naboru na strukturę i dynamikę wydatkowania środków finansowych).
19.	Ewaluacja wdrażania polityk horyzontalnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020.	zewnętrzna	IV kw. 2017 r.	W przypadku objęcia badaniem wszystkich działań – ok. 200 tys. zł	Celem badania jest dokonanie oceny wdrażania polityk horyzontalnych w ramach RPO-L2020.
20.	Ewaluacja podsumowująca postęp rzeczowy i rezultaty Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020.	zewnętrzna	IV kw. 2021 r./I kw. 2022 r.	150 tys. zł	Celem badania jest dokonanie podsumowania/oceny dotychczasowych efektów realizacji RPO-L2020.
21.	Ewaluacja <i>mid-term</i> dot. postępu rzeczowego Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020 dla potrzeb przeglądu śródkresowego, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania.	zewnętrzna	I kw. 2018 r.	150 tys. zł	Celem badania jest dokonanie oceny dot. postępu rzeczowego RPO-L2020 dla potrzeb przeglądu śródkresowego, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania.

22.	Ewaluacja podsumowująca dotycząca systemu realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020.	zewnątrzna	IV kw. 2019 r. -I kw. 2020 r.	100 tys. zł	Celem badania jest dokonanie oceny systemu realizacji RPO-L2020.
23.	Ewaluacja systemu zarządzania i wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020.	zewnątrzna	I etap: 2016 r. II etap: IV kw. 2018 r.	Szacunkowy koszt jednego etapu: 150 tys. zł Całkowity koszt badań: 300 tys. zł	Celem badania jest ocena funkcjonowania systemu zarządzania i wdrażania RPO-L2020 (w tym realizacji Pomocy Technicznej), identyfikacja oraz analiza barier i problemów organizacyjnych związanych z funkcjonowaniem systemu oraz zaproponowanie sposobów zwiększenia jego skuteczności i efektywności. Przedmiotem badania będzie w szczególności ocena spójności funkcjonującego systemu wdrażania programu, w tym sprawność działania poszczególnych instytucji, ich efektywność w wypełnianiu zadań oraz jakość systemu przepływu informacji pomiędzy nimi, jak również analiza struktury instytucjonalnej, rozwiązań proceduralnych, potencjału kadrowego, zasobów materialnych i niematerialnych podmiotów zarządzających, wdrażających i pośredniczących w ramach RPO-L2020.
24.	Efekty wsparcia konkurencyjności, innowacyjności i internacjonalizacji MŚP w woj. lubuskim w perspektywie 2014-2020.	zewnątrzna	IV kwartał 2020 r.	200 tys. zł	Celem badania będzie analiza wpływu RPO-L2020 na poziom innowacyjności województwa lubuskiego oraz konkurencyjności przedsiębiorstw.
Lista ewaluacji JE IZ RPO-L2020					
25.	Ocena funkcjonowania systemu wsparcia OZE.	zewnątrzna	2017 r. / 2018 r. (po pierwszych konkursach)	150 tys. zł	Celem badania jest ocena trafności i użyteczności systemu wsparcia OZE.
26.	Ocena <i>ex-ante</i> ryzyka dla gwarancji w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020.	zewnątrzna	I-II kw. 2016 r.	100 tys. zł	Celem niniejszej ekspertyzy jest uzupełnienie (zrealizowanej w ramach odrębnego zlecenia) oceny <i>ex ante</i> , o której mowa w art. 37 ust. 2 Rozporządzenia PE i Rady (UE) nr 1303/2013, w zakresie wynikającym z treści aktu delegowanego nr 480/2014 odnoszącego się do gwarancji, które mogą wspierać realizację przedsięwzięć przyczyniających się do realizacji następujących celów tematycznych: <ul style="list-style-type: none"> ✓ CT 3. wzmocnienie konkurencyjności MŚP ✓ CT 4. wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach ✓ CT 8. promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników.
27.	Ocena mechanizmu funkcjonowania i efektów zastosowania w ramach RPO-L2020 instrumentów finansowych.	zewnątrzna	II kw. 2020 r.	200 tys. zł	Celem ewaluacji będzie ocena skali zastosowania, ocena sposobu świadczenia, a także trafności, skuteczności i efektywności wsparcia w ramach instrumentów finansowych udzielonego w ramach RPO-L2020 aplikującym podmiotom. Analiza obejmie także porównanie rozwiązań stosowanych w ramach RPO z innymi regionami kraju. Wyniki badania będą odnosić się do wyników ewaluacji <i>ex-ante</i> instrumentów

					finansowych przeprowadzonej w 2014 r. w ramach RPO-L2020 oraz ewaluacji przeprowadzonej w ramach LRPO 2007-2013.
28.	Ewaluacja postępów wsparcia MSP w województwie lubuskim w perspektywie 2014-2020.	zewnętrzna	2017 r.	150 tys. zł	Celem badania jest weryfikacja założeń wsparcia przedsiębiorstw w województwie lubuskim, z uwzględnieniem pierwszych doświadczeń wdrażania RPO-L2020. W odniesieniu do perspektywy finansowej 2007-2013.
29.	Ewaluacja <i>ex ante</i> realizacji programu operacyjnego 2021+.	zewnętrzna	2020 r. – 2022 r.	250-300 tys. zł	Celem badania jest dokonanie ewaluacji <i>ex ante</i> realizacji programu operacyjnego w kolejnej perspektywie finansowej.